

Benedek Elek:

HAJNAL

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy király s annak három szép leánya. Már jó nagyok voltak a királykisasszonyok, de az apjuk nem-hogy az utcára eresztette volna ki, még az udvarra sem, s Isten áldott napját csak az ablakon keresztül láthatták. Sokat sírtak, keseregtek e miatt a királykisasszonyok. Hogyne sírtak, keseregtek volna, mikor nem volt jobb dolguk, mint az arany kalickába zárt madárnak. Kérdezték is az apjukat: ugyan bizony – bár a kertbe – mért nem ereszt ki, édesapám? Talán bizony fél, hogy a szél meghasogatja, nap megbarnítja arcunkat? A király mindig csak azt felelte: sem széltől, sem naptól nem féltetek, lelkeim leányaim. Egyéb miatt aggódik az én apai szívem. Azt jelentette álmomban egy ősz öregember, hogy ha egyszer kieresztelek, többet meg nem látlak az életben.

Hitték is, nem is a leányok, hogy édesapjuk álma beteljesedjék s egyszer, mikor a király vadászatra ment s vele az egész udvar népe, éppen csak hogy egy öregasszony maradt a palotában, az is a félszemére vak volt, a másikkal meg nem látott, uccu! kirepültek a palotából, leszaladtak a kertbe s meg sem álltak, míg a feneketlen tó mellé nem értek. Ez a feneketlen tó a kertnek a szegletében volt, arany halak, arany kácsák úszkáltak benne s bezzeg, mikor meglátták ezeket a királykisasszonyok, nem tudtak betelni a nagy gyönyörűséggel. Hívták, hívogatták a kácsákat, s ugyancsak örültek, mikor a kácsák kiúsztak a tó partjára, s szépen sétáltak ők is a királykisasszonyok után.

Na, hanem ugyan nem sokáig tartott az örömük, mert kétszer sem kerülték meg a tavat, egyszerre csak rettenetes nagyot csobban a víz s gyűrűt vet vagy százat, hogy csak úgy loccsant ki a víz a tó partjára s abban a szempillantásban kiemelkedik három sárkány, egy hétfejű, egy tizennégy fejű meg egy huszonnégy fejű, kiszöknek a vízből, derékon kapják a királykisasszonyokat s nagy hirtelen eltűnnek velük a feneketlen tóban.

Haza jó a király estére, megy a leányok szobájába s hát hírük-poruk sincsen. Tűvé teszik a palotának minden zegét-zugát, az udvart, a kertet, a várost, fűt, fát kérdeznek: látták-e a királykisasszonyokat – nem látta senki lélek. Haj, Istenem, rettentő nagy bűnnek eszkeedik a király, sírás volt éjjele, nappala, de sírhatott, arra ugyan elé nem kerültek a leányok. Kihirdettette hát az egész országban, de még a szomszéd országokban is, hogy aki a leányait visszahozza, annak adja fele királyságát s három leánya közül azt, amelyik a legjobban megtetszik. Bezzeg csődültek mindenfelől a legények, minden renden, s rangon lévők, százan is elindultak, ki erre, ki arra, hátha megtalálnák a királykisasszonyokat.

Volt a városban egy öregasszony, s ennek három fia, úgy hívták őket: Este, Éjfél meg Hajnal. Gondolja az öregasszony, hiszen az ő fiai országot, világot bejárnak, hát-ha látták is valahol a leányokat, bizony jó volna, ha valamelyik fia visszahozná őket. Éppen alkonyodott s haza jó a legidősebb fia, Este s mondja neki az öregasszony:

– Hallod-e, fiam, maradj itthon ma, vacsorálj s feküdjél le. Eleget jársz-kelsz, fáradsz úgy is, pihenj egyszer életedben.

– Ó, édesanyám, maradnék én jó szívvel, de megharagszik reám Éjfél, ha idehaza talál.

– Ne félj – mondta az öregasszony –, elbujtatlak, nem lát meg az öcséd.

Hajlott Este az anyja szavára, odahaza maradt, vacsorázott, aztán lefeküdt a kemence háta mögé s aludt, mint a bunda. Kevés idő múlva jött haza éjfél is, s azt is azzal fogadta az anyja:

– Maradj itthon, édes fiam, pihenj egyszer életedben.

Szabadkozott Éjfél is, hogy mit szól majd Hajnal, ha haza jó s itthon találja, de az öregasszony addig beszélt, hogy levette szűrét, asztalhoz ült, evett, ivott, aztán lefeküdt az ágy alá.

Alighogy elaludt, haza került Hajnal is s okkal-móddal, szép szóval őt is otthon marasztja az öregasszony, ad neki jó vacsorát s lefekteti az ágyába.

Fölkelnek reggel a jó legények, de bezzeg megszégyellették magukat, mikor meglátták egymást. Ez sem volt többet az életben, hogy ők egyszerre ébredjenek!

– Jól van, jól – mondotta az öregasszony –, azért ugyan ne szégyenkezzenek, hogy idehaza találtátok egymást. Az én akaratom volt, hogy egyszerre mind a hárman itthon legyenek. Tudjátok-e, a királynál mi történt? Az történt, hogy a királynak mindhárom leánya eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Ugyan bizony nem láttátok-e őket, hiszen ti sok országot, világot bejártok?

Mondta Este:

– Én egyiket sem láttam, édesanyám.

Mondta Éjfél:

– Én sem láttam, édesanyám.

Mondta Hajnal:

– Biz' én láttam mind a hármat, azt is tudom, hol vannak.

– Bizony, ha láttad, eredj utánuk, mert ha visszahozod őket, tied lesz a király fele királysága s a három leány közül, amelyiket választod.

– No ha úgy, akkor csak menjen édesanyám a királyhoz, s mondja neki, hogy csináltasson egy háromszáz öles láncot s annak a végére egy hét mázsás karikát, a többi az én dolgom.

Elmegy az öregasszony a királyhoz, elmondja Hajnal üzenetét, de bezzeg örült a király! Ahány kovács volt a városban, mind összedoboltatta s még aznap megcsinálták azt a háromszáz öles láncot meg a hét mázsás karikát.

Aközben Hajnal is odament az udvarba a két bátyjával, fogta a láncnak a karikás végét, a másik végét pedig fogta Este meg Éjfél s úgy vitték a láncot végig a városon. Meg sem álltak, míg a városon túl az erdőbe nem értek, annak is a kellő közepébe. Ott volt egy nagy cserefa, annak a tövében egy lik, olyan széles, hogy azon egy ember jól beférhetett. Ezen a likon le lehetett menni Sárkányországba, de még ember fia le nem ment azon, minden lélek messziről elkerülte.

– Na – mondotta Hajnal –, ti másszatok fel erre a fára, üljetek le egy ágára, a lánc végét fogjátok meg jól, én a karikás végével leereszkedem Sárkányországba, mikor aztán érzitek, hogy alulról megrándítom, húzzatok fel.

Ígérik és fogadják a legények, hogy csak menjen bátorsággal, vezérelje útjában az Isten, azzal elbúcsúztak egymástól s Hajnal leereszkedett a likon. Három nap s három éjjel folyton ereszkedett lefelé, akkor földet ért a lába s elindult Sárkányországban. Nem ment erősen messzire, már ott is volt a réz-várnál: abban lakott a király legidősebb leánya. Éppen az ablakban könyökölt, sírdogált magában, s mikor meglátta Hajnalt, összecsapta a kezét:

– Jaj, lelkem Hajnal, hogy jövéél ide!

– Jöttem, ahogy jöttem, azt most ne kérdezd, jöjj velem!

Mondta a királykisasszony:

– Mennék, lelkem Hajnalom, de mindjárt jó a hétfejű sárkány, s ha el nem bújsz előle, vége az életednek, vége az enyémenek is.

– Hát mitől olyan erős a hétfejű sárkány? – kérdezte Hajnal. – Mit eszik, mit iszik?

– Nem eszik az egyebet, csak egy kenyeret s nem iszik többet, csak egy icce bort, mégis olyan erős, hogy száz embertől sem fél egymaga.

– Nohát, akkor csak adj nekem is egy kenyeret meg egy icce bort, a többit bízd rám.

Ad a királykisasszony Hajnalnak kenyeret, bort is, hogyne adott volna! – s mikor éppen a kenyeret megette s a bort megitta Hajnal, nagyot dördült a vár kapuja, s abban a pillanatban jött már a hétfejű sárkány is, csak úgy szakadt a láng mind a hét szájából. Hej, szörnyű haragra gerjedt, amikor Hajnalt meglátta, de nem sokáig tartott a haragja, mert Hajnal felkapta a buzogányt s úgy fejbe teremtette, hogy csak egy nagyot nyekkent a sárkány s azzal kiadta a páráját.

Jaj, Istenem, de örült a királykisasszony! Egyszeribe leszaladt a palotából, egy réz-vesszővel megsuhintotta a palotát, abból mindjárt alma lett, azt a kebelébe dugta s úgy mentek tovább ketten az ezüst-várhoz, ahol a középső királykisasszony lakott. Ezt a tizenégy fejű sárkány rabolta volt el, az tartotta szomorú fogságban. A tizenégy fejű sárkány két kenyeret evett s két icce bort ivott napjában. Hajnal is hát megevett két kenyeret s megivott két icce bort, de fűbe is harapott a tizenégy fejű sárkány. A középső királykisasszony is megsuhintotta ezüst vesszővel az ezüst palotát, abból mindjárt alma lett, a kebelébe dugta s mentek az arany-várhoz, ahol a kicsi királykisasszony hervadozott szomorú rabságban. A huszonnégy fejű sárkány három kenyeret evett napjában s három icce bort ivott. Hajnal is megevett három kenyeret, megivott három icce bort, s éppen háromszor olyan erős lett, mint annak előtte volt, pedig ugyancsak rettentő nagy ereje volt addig is. De földhöz is teremtette a huszonnégy fejű sárkányt, úgy földhöz teremtette, hogy egyszeribe kiadta gonosz lelkét ez is.

No, most már mehettek haza. A kicsi királykisasszony is megsuhintotta aranyvesszővel a várat, abból is alma lett, szép arany alma, ott a királykisasszony a kebelébe dugta s azzal mentek egyenest a lik szájához. Hajnal elébb a legidősebb királykisasszonyt ültette a karikába, aztán megrándította a láncot. Egyszeribe megindult a lánc fölfelé, vitte a királykisasszonyt. Aztán sorjába fölmentek mind; legutolsónak maradt Hajnal, föl húzták őt is.

Ahogy mind fent voltak, a három almát külön-külön letették a földre, meglegyintették a vesszővel s ismét vár lett mind a három almából. Történetesen éppen akkor nézett ki az ablakán a király, meglátja a három várat s szeme-szája elállott a csudálkozástól. Világéletében sem látott három ilyen szép várat, pedig szépnek elég szép volt az övé is. Nem volt maradása, befogatott a hintájába, hadd lássa, tudja, ki építette olyan nagy hirtelen azt a három várat. Hej, édes jó Istenem, majd meghalt szertelen nagy örömeben, mikor meglátta a leányait. Bezzeg, hogy Hajnalnak adta mindjárt a fele királyságát s azzal a legkisebb leányt. Mert a kicsi királykisasszonyt választotta Hajnal. A legidősebb királykisasszony Estének lett a felesége, a középső pedig Éjfélnek. Egyszeribe három papot hívtak, a fiatalokat összeadták s aztán megzendült a muzsika, lett nagy dínom-dánom, heje-huja, vigasság, hét álló hétig állott a lakodalom.

Én is ott voltam, hét hétig táncoltam, akkor elszaladtam s hazáig meg sem álltam.
Aki nem hiszi, járjon utána.

(1900/41. sz.; *Elek apa* néven)